

Téma: Kto ste podľa vášho názoru? – Identita

Blok č. 2: Ako sa identita formuje a zachováva?

Čo z nás robí to, kto sme a akí sme? Z veľkej časti je to naša minulosť, alebo presnejšie to, čo si z nej pamätáme. Naše spomienky sú kľúčovými prvkami vytvárania našej identity. Pravdou je, že si nepamätáme všetko a často si ani nechceme pamätať všetko! Nasledujúce aktivity pomôžu študentom uvedomiť si, že pamätanie je aktívny a trvajúci proces a že pamäť je zásadne subjektívna a selektívna. Tento pracovný blok sa začína na individuálnej úrovni a ďalej sa venuje otázkam kolektívnej pamäte a identity cez prizmu histórie.

Upozornenie: Táto jednotka obsahuje odkazy na webové stránky, ako je napríklad YouTube. Obsah externých stránok sa často mení a mal by sa monitorovať, aby sa zabezpečila jeho vhodnosť pre študentov.

Vzdelávacie výstupy tohto bloku

Študenti dokážu:

- pochopiť, aká dôležitá je pamäť pri vytváraní a zachovávaní zmyslu identity
- posúdiť význam toho, ako ľudia prezentujú a chránia minulosť alebo, naopak, minulosť popierajú a ničia
- uvedomiť si prítomnosť a vplyv minulosti v súčasnosti pomocou rôznych hmotných a nehmotných prostriedkov

Poskytnutý zdrojový materiál

Zdrojový materiál č. 5 Obrázky pamätníkov pripomínajúcich obchodovanie s otrokmi

Zdrojový materiál č. 6 Citáty politikov o spomienkových slávnostiach týkajúcich sa prvej svetovej vojny

Zdrojový materiál č. 7 Videozáznamy ničenia dedičstva

Zdrojový materiál č. 8 Svedectvá tých, ktorí prežili genocídu

Frontálna aktivita č. 1: Vytváranie tabule spomienok

Táto aktivita študentom pomáha používaním osobných predmetov premeniť zložitú koncepciu pamäti na niečo reálne a hmotné a diskutovať o vybraných spomienkach. Požiadajte študentov, aby si vybrali konkrétny predmet, miesto alebo okamžik, ktoré sú dodnes spojené s niektorou ich dôležitou osobnou spomienkou. Povedzte im, aby si do triedy priniesli nejaký predmet, obrázok alebo fotografiu súvisiaci s vybranou spomienkou.

Rozdajte samolepiace lístky troch rôznych farieb, na ktoré študenti napíšu krátke odpovede na tieto otázky:

- Je toto moja osobná spomienka? Alebo si na ňu spomínajú aj iní ľudia a kto sú to?
- Súvisí tento predmet s radostnou alebo smutnou spomienkou?
- Rád sa podelím o príbeh súvisiaci s týmto predmetom alebo si ho radšej nechám pre seba?

DOM EURÓPSKEJ HISTÓRIE

Na jednotlivé väčšie hárky papiera napíšte tieto koncepcie a položte ich na stôl v triede:

Koncepcia A: osobná/kolektívna

Koncepcia B: pozitívna/negatívna

Koncepcia C: verejná/súkromná

Teraz požiadajte študentov, aby obrázok alebo predmet a odpovede umiestnili na príslušný hárok papiera podľa najvhodnejšej koncepcie spomienky. Povedzte im, aby čiarami pospájali obrázky, predmety a lístky s cieľom vyznačiť prípadné prepojenia medzi rôznymi druhmi spomienok. Keď tak urobia, požiadajte ich aby porozprávali, ako tieto spomienky mohli prispieť k tomu, že sa z nich stali ľudia, ktorými sú dnes, a ako ich tieto spomienky ovplyvnili.

Skupinová aktivita č. 1: Vpísať spomienky do priestoru okolo nás (vymedzený čas: 20 minút)

Spomienky (dobré aj zlé) sa stávajú reálnymi alebo hmatateľnými vďaka verejným pamätníkom, ktoré pomáhajú zachytiť zmysel a majú veľmi silný symbolický význam pre ľudí.

Rozdajte študentom zdrojový materiál č. 5 a požiadajte ich, aby analyzovali obrázky pamätníkov pripomínajúcich obchodovanie s otrokmi a zodpovedali otázky, ktoré sa uvádzajú aj v zdrojovom materiáli:

- Čo chce architekt alebo umelec, podľa vášho názoru, vyjadriť vizuálne a emocionálne týmto pamätníkom?
- Myslíte si, že sa mu to podarilo?
- Ktorý pamätník, podľa vášho názoru, najlepšie tlmočí posolstvo?

Rozdeľte študentov do malých skupín a požiadajte ich, aby vytvorili svoj vlastný pamätník pripomínajúci obchodovanie s otrokmi. Ktoré dôležité prvky týkajúce sa histórie otrokárstva by chceli zahrnúť? Na akých miestach by postavili svoj pamätník a prečo?

Túto aktivitu môžete obmeniť tak, že sa študentov spýtate, aké druhy spomienok alebo pamätníkov by radi vpísali do priestoru okolo nich. Dajte im čas na rozmýšľanie a medzitým si so študentmi pozrite ďalší videofilm Putovanie za spomienkami, ktorý vytvorili mladí ľudia v rámci iniciatívy Domu Anny Frankovej v Amsterdame, a diskutujte s nimi o otázkach, ktoré z filmu vyplývajú.

<https://www.youtube.com/watch?v=xTGtviX4Ces>

Zdroj: You Tube Channel [Memory Walk | Anne Frank House](#) © Anna Frank House

Rozdeľte študentov do malých skupín a požiadajte ich, aby pripravili scenár jedného „putovania za spomienkami“ týkajúceho sa miestneho pamätníka, ktorý poznajú. Takisto môžete rozhodnúť za nich, ktorému pamätníku by sa mali venovať. Postarajte sa o to, aby nezabudli na kľúčové kritériá, napríklad ktorý pamätník, aké otázky klásť, ktorých ľudí sa treba pýtať, miesta, ktoré sa majú filmoveť atď.

DOM EURÓPSKEJ HISTÓRIE

Frontálna aktivita č. 2: Vytváranie a zachovávanie identity: úloha múzeí a školských učebníc (vymedzený čas: 20 minút)

Zdroj: Wikipédia

Národy a spoločnosti využívajú minulosť na vytváranie kolektívnej pamäti či dokonca spoločnej identity spájajúcej všetkých občanov. Približne dvesto uplynulých rokov sa na vytváranie národnej kolektívnej identity používali dva „nástroje“ či „stavebné kamene“, ktoré dobre poznáme aj dnes, a to historické múzeá a školské učebnice.

Navštívili ste už s triedou historické múzeum? Alebo sa chystáte takéto múzeum čoskoro navštíviť? Študenti tieto múzeá možno navštívili s rodinou vo voľnom čase. Požiadajte študentov, aby pouvažovali o tom, ako sa v minulosti a súčasnosti využívali múzeá ako miesta, kde sa vytvárala národná identita. Pozrite si so študentmi nasledujúci videozáznam a potom diskutujte o tom, ako sa z múzeí mohli stať miesta, v ktorých sa môže vytvárať a propagovať identita.

<http://ed.ted.com/lessons/why-do-we-have-museums-i-v-maranto>

Zdroj: [TEDEd](#)

Uvažujte o tomto:

- múzeá ako miesta, ktoré nám rozprávajú o minulosti
- múzeá ako miesta, ktoré uchovávajú a vystavujú starobylé artefakty národov a kultúr
- múzeá ako miesta poznatkov
- múzeá ako miesta, ktoré vzdelávajú mladých i starých

Rozprávajú národné (historické) múzeá naozaj príbeh každého? Skutočne predstavujú celú

DOM EURÓPSKEJ HISTÓRIE

spoločnosť? Na koho sa pamätalo? Na koho sa možno zabudlo?

Školské učebnice boli a stále sú dôležitým nástrojom vytvárania „kolektívnej identity“ krajín. Najmä učebnice dejepisu boli významným nástrojom vytvárania národných a regionálnych identít: prinášali príbehy národných hrdinov, veľkých bojov a zápasov obyvateľstva. Požiadajte študentov, aby sa pozreli do svojich učebníc a mali pritom na pamäti otázku: ako sa na stránkach učebnice definuje naša kolektívna identita a ako sa opisuje? O kom sa hovorí? Na koho sa zabudlo? Sú vo vašej krajine ľudia a skupiny, ktorých učebnice nespomínajú? V rámci ďalšej aktivity požiadajte študentov, aby vytvorili umeleckú koláž z príbehov a jednotlivcov z učebníc. Koláž bude ilustrovať, ako si národ pripomína a oslavuje jedných a často zabúda hovoriť o druhých.

Skupinová aktivita č. 2: Politiky pamäti (vymedzený čas: 10 minút)

Čo, ako a prečo si pamätáme sa mení s ľuďmi, miestami a obdobiami. Spôsob, akým sa minulosť pripomína a ako sa na ňu spomína, slúži určitému účelu v prítomnosti. V jednotlivých spoločnostiach sa preto o samotnom akte spomínania často diskutuje a niekedy je predmetom prudkých sporov.

Rozdeľte triedu na rovnaké skupiny a rozdajte im zdrojový materiál č. 6. Študenti by si mali prečítať citáty politikov a citáty pochádzajúce z inštitucionálnych zdrojov týkajúce sa stého výročia vypuknutia prvej svetovej vojny v roku 2014. Mali by odpovedať na nasledujúce otázky, ktoré sa uvádzajú aj v zdrojovom materiáli:

- Ako tieto vyhlásenia spájajú minulosť so súčasnosťou?
- Ktorý z týchto štyroch výrokov prináša výrazne odlišný odkaz?
- Čím sa účel tohto odkazu líši od ostatných troch?

Požiadajte študentov, aby vymysleli jednu alebo dve vety, ktoré by sa pridali na konci každého citátu ako vierohodné pokračovanie výroku. Zorganizujte diskusiu v triede v záujme výmeny výsledkov.

Skupinová aktivita č. 3: Prečo je ničenie dedičstva útokom na identitu? (vymedzený čas: 15 minút)

V zdrojovom materiáli č. 7 nájdete videoreportáže o ničení kultúrneho dedičstva. Rozdeľte triedu na približne rovnako veľké skupiny a každej skupine dajte jeden príklad. Požiadajte študentov, aby v skupine odpovedali na nasledujúce otázky, ktoré sa uvádzajú aj v zdrojovom materiáli, a potom si odpovede porovnali počas diskusie v triede.

- Aký zámer sledujú ľudia zodpovední za toto ničenie?
- Ako reagujú ľudia, ktorí boli svedkami tohto ničenia?
- Čo asi predstavovali alebo znamenali zničené predmety a budovy pre rôzne skupiny?

Frontálna aktivita č. 3: Spomínať alebo zabudnúť? (vymedzený čas: 20 minút)

Výraz „Nikdy nezabudneme“ často počujeme v spojení s tragickými historickými udalosťami, ako sú genocídy, vojny či teroristické útoky. Akt spomínania na tieto udalosti veľmi odlišne prežívajú ľudia, pre ktorých to bola priama skúsenosť, a ľudia, ktorí tieto udalosti nezažili. Ľudia, ktorí prežili podobné fyzické, citové a psychologické traumy niekedy skutočne musia spomínať na udalosti, aby to, čo sa stalo, malo zmysel, a aby sa opäť mohli postaviť na nohy. Naopak, iní ľudia skutočne musia zabudnúť, aby sa im mohli zahojiť rany, a niekedy sa pokúšajú začať nový život v spoločnostiach, ktoré predtým medzi sebou bojovali.

DOM EURÓPSKEJ HISTÓRIE

Rozdajte študentom zdrojový materiál č. 8 a v rámci frontálnej aktivity prečítajte osobné skúsenosti dvoch ľudí, ktorí prežili genocídu v Srebrenici v roku 1995 a v Rwande v roku 1994. Požiadajte ich, aby reagovali na rôzne spôsoby, ktorými sa títo ľudia rozhodli spomínať na tieto udalosti, a na dôvody, prečo sa tak rozhodli.

Nezávisle od rozhodnutí samotných ľudí, ktorí prežili tragické udalosti, je zachovávanie pamäti o bolestivej minulosti veľmi dôležité pre ich potomkov aj pre celú spoločnosť. Požiadajte študentov, aby si pozreli obrázok zo zdrojového materiálu č. 9, a pomôžte im pri úvahách o význame tohto predmetu zo stálej výstavy Domu európskej histórie, pričom použite otázky, ktoré sa uvádzajú aj v zdrojovom materiáli:

- Umelci, ktorí vytvorili dielo Josefov plášť, umiestnili na odev obrázky a písomné spomienky Josefa. Podľa nich sa plášť stal biografickou mapou. Aký bol, podľa vášho názoru, ich zámer?
- Josef ako jediný z rodiny prežil holokaust. Prečo bolo, podľa vášho názoru, pre Josefovú dcéru a jej manžela mimoriadne dôležité chrániť a zachovať jeho spomienky?
- Umelci vytvorili toto dielo, aby bolo vystavené. Prečo by, podľa vášho názoru, tento osobný predmet spojený s rodinnou históriou malo vidieť veľa ľudí? Prečo je, podľa vášho názoru, dôležité a vhodné, aby bolo toto dielo súčasťou výstavy o európskych dejinách?